

OLIMPIADA NAȚIONALĂ *LECTURA CA ABILITATE DE VIAȚĂ* - OLAV

Etapa locală

09 februarie 2025

Varianța 2

NIVELUL 1 – clasele a V-a și a VI-a

Înainte de a răspunde la cerințele formulate, citește cu atenție precizările de mai jos.

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- În cazul subiectelor care presupun încadrarea într-o limită de rânduri, vei numerota fiecare rând pe care îl vei scrie.
- În cazul cerințelor în care limita maximă de rânduri este precizată, nu se vor lua în considerare rândurile excedentare.
- Timpul de lucru este de trei ore.

Citește cu atenție fiecare text, apoi cerințele și răspunde, pe foaia de examen, la fiecare dintre acestea.

SUBIECTUL I

30 de puncte

CITITORUL DIN PEȘTERĂ

(fragment)

de Rui Zink

Mă trezesc într-o peșteră imensă, din bolta căreia picură șiruri de stalactite, preschimbate în mătăanii de ceară, în care se reflectă lumina lunii, pesemne, plină. Peștera, sau grota, pare o catedrală preistorică. Totuși, remarc cu groază, pe jos se află ceva foarte diferit de ceea ce ar fi de așteptat într-un sanctuar: sute, poate mii de oseminte. Tibii, clavicule, hârci. O mare de oase. Și cărți.

Cărți, cărți, cărți. Oase și cărți, cărți și oase, cărți și iar cărți, răspândite pretutindeni. O macabră maree a depozitat acolo rămășițele pământești a sute de oameni, precum încărcătura revărsată a unui petrolier, dacă, în loc de aur negru, ar fi transportat cărți.

Unul dintre pereții peșterii are o enormă cocoasă, o stâncă neagră, proeminentă. Deodată, stânca se mișcă(...)

Nu, nu e o stâncă. E... e o siluetă. O siluetă nemăsurată. Iar silueta se înclină în direcția mea.

Nici nu știu cum, dar îmi adun suficient curaj ca să strig, acum, de-adevăratelea:

- Aaaaaaaaaaaaaah!

Silueta răsare parțial din umbră. Clarul de lună se oglindește scurt în ceea ce ghicesc a fi ochii. O voce groasă găfâie:

- În sfârșit, te-ai trezit.

Rămân mut de uimire. Oi fi auzit bine? Tremurând, întreb:

- Ci-cine ești? De unde vii? Unde te duci? (...)

- Ce-ce..., am bâiguit. Ce ești tu?

Trebuie să aveți înțelegere față de mine, eram cuprins de cea mai totală panică. Știam că plecaserăm să-l vânăm pe Anibalector, dar una era să te gândești la existența lui în confortul corabiei, și cu totul altceva să te afli chiar în fața animalului, confirmând că nu, nu era un mit. Era mult mai rău decât un mit: era un monstru real. Părea să stea așezat, cu mâinile atingându-i

picioarele, de înălțimea a trei etaje. Atunci cum o fi în picioare? Un monstru care ar putea să mă facă bucățele, judecând după osemintele care se amestecau printre cărți. (...)

- Mă întrebi cine sunt? Ce sunt? Credeam că știi. Făptura m-a privit cu o oarecare curiozitate. Sau vei fi nimerit aici din întâmplare? Te duceai la cinema și ai încurcat strada, nu-i așa?

-T-tu? Tu ești Anibalector?

Nemăsurata făptură a făcut semn că da, din căpățână.

- Și... tu vorbești? Chiar vorbești?

- Păi...

Monstrul a scos ceea ce, cu bunăvoință, s-ar putea lua drept un oftat:

- Dar vorbitul e ca tenisul, fără parteneri n-are prea mult haz. De asta citesc. E mai autonom. (...)

- Tu...tu vorbești? am repetat. Hotărât, în noaptea aceea nu puteam fi un bun partener de tenis.

- Ce te miri atâta? a întrebat monstrul. Tu nu vorbești, băiețuș?

- Bine, dar eu..., aproape că m-am înecat. Eu sunt om! (...)

Neobișnuitul meu interlocutor și-a scărpinat căpățâna.

- Nu citești? Atunci cu ce vă ocupați? Cum vă petreceți timpul?

- Păi...Se dau multe concursuri la televizor. Din cauza campionatului. Și după campionatul ăsta vine celălalt campionat. Și celălalt campionat. Și mai sunt concursurile. Și novelele...

Monstrul a făcut o strâmbătură oribilă care se poate să fi fost rudă îndepărtată a vreunui zâmbet:

- A, nuvelele... Eu, de exemplu, chiar prefer nuvelele în locul romanelor. Mai scurte, sigur, dar mai comode...

- Vreau să spun, telenovelele.

- Telenovelele? a urlat monstrul, aproape împingându-mă în prăpastie cu forța plămânilor săi.

- Televizorul. E ceva care... Omul ia loc cu telecomanda în mână și stă așezat ca să vadă petrecându-se lucruri.

Monstrul a clătinat din cap. Cu siguranță auzise deja de aparatele electrocasnice, fiindcă manifesta mai degrabă supărare decât surpriză.

- Să vadă petrecându-se lucruri? Ce anume s-a întâmplat ca să facă să se întâmple lucruri?

- Păi, nici cititul nu e...

Răgetul lui a răsunat în peșteră. M-am temut că putea să-mi cadă în cap o stalactită și să mă tragă în țepă peste osemintele semenilor mei. În fine, de-ar fi fost asta singura mea temere...

- Cititul înseamnă să faci lucrurile să se întâmple în capul tău. Nu stai să te zgâiești la un perete vorbitor! (...)

- Atunci ce ești? Cum de vorbești? Cum de știi să citești?

- Ce sunt depinde, firește, de cel care mă vede. (...) Cine mă iubește îmi spune altfel, sper. Asta-i viața. Altă întrebare?

- Cum vorbești?

- Cum vorbesc? Strașnică întrebare. Cu gura.

- Nu mă refer la asta, am răspuns, privindu-i gura enormă și rugându-mă să nu-i treacă prin gând să-mi ceară cu împrumut vreun braț, ca să se scobească în dinți.

-Știu, știu, nu te supăra, micuțule. Vrei să știi cum am învățat să vorbesc.(...) Ei bine, mă gândesc că voi învățați să vorbiți înainte de a învăța să citiți. La mine a fost invers. Și mai sucit, asta pot să-ți garantez. Să înveți să citești singur, fără nimeni cu care să vorbești, să n-aibă cine

să-ți lămurească un dubiu, să-ți explice măcar cărui sunet îi corespunde fiecare literă. Mulți ani am crezut că O era L - și P era R, ca în rusă... Dar am avut timp și răbdare. Timp și răbdare, două lucruri care, împreună, fac aproape cât inteligența. (...)

Anibalector a mârâit:

-Știi să spui povești? (...)

- Mmm... Mai mult sau mai puțin.

- Va trebui să te străduiești ceva mai mult decât mai mult sau mai puțin.

Așa nu ajungeam nicăieri. În fine, de ce să continui să mint?

- Nu știi să spun povești, am mărturisit, descurajat.

- Atunci stăm rău. Știi să citești, barem?

- Ș-știi. (...)

Și așa am început să citesc câte puțin din toate. N-am citit în viața mea cât am citit în timpul acela - săptămâni? luni? mai mult? - pe care l-am petrecut în peștera lui Anibalector.(...)

- Un cititor trebuie să se mențină neutru față de cartea pe care o citește, întrebi tu? Eu n-aș fi atât de radical. De ce s-ar cădea ca *eu* să încetez a fi *eu* numai pentru că-l aud pe *altul* cum gândește? Și cum aș putea *eu* să încetez a fi *eu*, chiar dacă aș vrea? (...)

-Totuși, e adevărat că cititorul trebuie să încerce a vorbi limba cărții. A vorbi limba cărții, a se abandona în voia melodiei ei, a se lăsa dus de curent... Cartea, prin faptul că este scrisă, a făcut deja un pas mare către noi: e un dar. Acum ne revine nouă să mulțumim pentru amabilitate și să facem un pas către carte. (...)

Poate fiindcă cheia lecturii se află chiar în cartea pe care o citim.

Pentru Anibalector, o carte era o întâlnire între două voci: a noastră și a cărții. (...)

- Bun... Cititul e ca patinatul, se învață prin practică, îi prinzi gustul tocmai exersând acest gust. Adineauri am spus țesătura textului, dar e o prostie, fiindcă e același lucru. Textul e o țesătură și țesătura e un text. Împletirea unor fire diferite- ritm, sens, cuvinte -, pentru a alcătui un covor de cuvinte, un covor cu un desen care poate să fie mai mult sau mai puțin laborios, încurcat, stimulator, misterios. (...)

Cartea trebuie să aibă stil. Dar și cititorul trebuie să aibă stil. (...)

Sigur, învățasem de la Anibalector dragostea de cărți și de cuvânt. Învățasem și că nu întotdeauna cuvintele sunt cel mai bun instrument pentru a ne face înțeleși de cei din jur.

Traducere din portugheză de Micaela Ghițescu

A. (2 punct: 0,50 p. pentru fiecare răspuns corect)

Scrie, pe foaia de concurs, litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. Stânca neagră, proeminentă este:

- a. o umbră.
- b. un vânător.
- c. un monstru real.
- d. un mit.

2. Băiatul învață de la Anibalector că cititul este ca:

- a. patinatul.
- b. un dar.
- c. o țesătură.
- d. un covor cu un desen misterios.

3. Monstrul preferă:
- telenovelele.
 - novelele.
 - romanele.
 - nuvelele.
4. Băiatul a învățat de la Anibalector:
- dragostea de cărți și de cuvânt.
 - să citească în mai multe limbi.
 - cum să trăiască în peșteră.
 - cititorul trebuie să aibă cărți.

B. (4 puncte: 0,50 p. pentru fiecare idee plasată corect)

Stabilește ordinea logică și temporală a următoarelor idei ale textului, apoi notează pe foaia de concurs doar cifrele corespunzătoare acestora, într-o casetă similară celei de mai jos:

--	--	--	--	--	--	--	--

- Băiatul află cum a învățat monstrul să scrie și să citească singur.
- În singurătatea peșterii, băiatul învață de la Anibalector dragostea pentru cărți.
- Băiatul se trezește într-o peșteră imensă alături de cărți și oase.
- Băiatul mărturisește că nu știe să spună povești, conștient că nu are altă opțiune.
- Băiatul este uimit că monstrul vorbește.
- Acesta a citit multe cărți în timpul petrecut în peșteră.
- Anibalector este indignat de faptul că oamenii preferă televizorul, în locul cărților.
- El descoperă că silueta nemăsurată este Anibalector și se teme pentru propria viață.

C. (12 puncte: 3 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Răspunde, pe foaia de concurs, prin enunțuri, la fiecare din următoarele cerințe:

- Precizează o particularitate fizică a monstrului.
- Menționează literele pe care le confunda Anibalector în timp ce învața să citească.
- Prezintă sentimentul de care este cuprins băiatul când se trezește în peșteră.
- Explică de ce pentru Anibalector o carte este o *întâlnire între două voci: a noastră și a cărții*.

D. (12 puncte)

Redactează un text, de cel mult 20 de rânduri, în care să explici modul în care a învățat Anibalector să vorbească și să citească.

Vei avea în vedere motivarea răspunsului și valorificarea textului dat.

SUBIECTUL al II-lea

20 de puncte

Până la urmă copiii trebuie să aibă ultimul cuvânt, nu criticii și nici părinții, și asta e tot ce contează, interviu cu Alex Moldovan, în revista Matca

Ai debutat în anul 2014 cu *Olguța și un bunic de milioane* într-un moment în care nu prea erau multe de spus despre literatura română contemporană pentru copii. Cum arăta la acea vreme domeniul/peisajul? Ți ai aminti?

Îmi amintesc perfect. Era un peisaj arid, în sensul că 90% dintre cărți erau traduceri, în principal din engleză. Editurile se fereau să publice autori români, probabil considerându-i insuficient de valoroși sau de vandabili. Între timp, editurile și-au schimbat atitudinea, încercând să atragă cât mai mulți scriitori și cititori în zona aceasta. Au apărut burse de creație, revistele își deschid paginile recenziilor de cărți pentru copii, iar de anul acesta avem Premiile Cărturino, oferite de lanțul de librării Cărturești, care vor răsplăti, sper eu mulți ani de acum înainte, munca scriitorilor și ilustratorilor români. Sunt mici pași spre normalizare, sper să urmeze și alții.

Cum a fost receptată *Olguța*? Te-a surprins valul de entuziasm cu care a fost primită? Și din ce motiv crezi că s-a întâmplat asta?

Cred că a fost o surpriză pentru toată lumea. Probabil ține de felul în care am ales să-i tratez pe copii: cu onestitate. Nu încerc să-i păcălesc, să le vând gogoși, așa cum nu-mi place să le dau sfaturi sau să le țin lecții. Încerc să le vorbesc fără fandoseli, ca unor egali. Poate ai observat cum se raportează mulți adulți la copii. Fie îi privesc de sus, luându-i de proști, fie sunt mieroși, luându-i de proști incapabili de nuanțe. Simți asta în tonul vocii. În ambele cazuri e un comportament fals, prefăcut(...)

Așa cum n-aș vrea să văd o școală croită după chipul și asemănarea părinților, n-aș vrea să citesc nici literatură pentru copii sub forma manualelor de bună purtare sau a cărților de dezvoltare personală. Detest direcția asta. Orice părinte enervat de o carte de-ale mele înseamnă un cititor-copil în plus. Eu scriu pentru copii, nu pentru adulți. De la început mi-am propus să scriu niște cărți pe care mi-ar fi plăcut să le citesc la vârsta lor. Până la urmă, copiii trebuie să aibă ultimul cuvânt, nu criticii și nici părinții, și asta e tot ce contează. (<https://matcaliterara.ro/alex-moldovan-nu-mi-ar-placea-ca-cineva-sa-adoarma-in-timp-ce-i-se-citeste-din-cartile-mele>)

A. (8 puncte: 2 puncte pentru fiecare răspuns corect)

Formulează, sub formă de enunțuri, răspunsuri la fiecare dintre următoarele cerințe, valorificând textul dat.

1. Numește lanțul de librării care oferă Premiile Cărturino.
2. Precizează publicul căruia i se adresează scriitorul Alex Moldovan.
3. Menționează un motiv pentru care editurile se fereau să publice autori români.
4. Explică, în 3-5 rânduri, de ce cartea *Olguța și un bunic de milioane* a fost o surpriză pentru toată lumea.

B. (12 puncte)

Imaginează-ți că ai participat la un interviu alături de scriitorul tău preferat.

Redactează un text, de cel mult 20 de rânduri, în care să-i convingi pe colegii tăi să se implice într-o activitate de conștientizare a importanței lecturii de la vârste fragede, valorificând textul propus și experiența personală.

SUBIECTUL al III-lea

10 puncte

(Se vor acorda 2 puncte pentru cerința 1, respectiv câte 4 puncte pentru cerințele 2 și 3.)

Răspunde la cerințele formulate mai jos, referitoare la textul multimodal.

1. Menționează, într-un enunț, cine este autoarea ilustrației prezentate.
2. Prezintă, în enunț, ce înseamnă abrevierea *ZICI* din ilustrația de mai jos.
3. Explică, în 5-10 rânduri, relația dintre slogan și elementele vizuale ale ilustrației.

© Anca Smărăndache

O CARTE, UN GLAS,
MULTE URECHI!

ZICI 2023

ZIUA
INTERNĂȚIONALĂ
A CITITULUI
ÎMPREUNĂ

1 FEBRUARIE

(Ilustrație creată de Anca Smărăndache, preluată de pe
<https://www.bibliotecamm.ro/biblioteca-de-vise/ziua-internationala-a-cititului-impreduna-read-aloud-day/2023/02/01/>)